

AYOLLAR TADBIRKORLIGINI QO'LLAB-QUVVATLASH ORQALI DAROMADLARNI OSHIRISH

Nazirova Nozima

*Denov tadbirkorlik va pedagogika institute 1-bosqich talabasi
nozimanazirova2@gmail.com*

Normurodova Sohibaxon

*Denov tadbirkorlik va pedagogika institute 1-bosqich talabasi
sohibadtpi2@gmail.com*

Annotatsiya: *Mazkur maqolada falsafaning nazariy konsepsiyalarida tadbirkorlik omilining ijtimoiy jihatlari tadqiq etilgan. Tadbirkorlikning ijtimoiy konsepsiyalarini yoritishda eng avvalo, rivojlangan xorijiy, ijtimoiy-falsafiy nazariyalarga tayanilgan bo'lib, unda asosan tadbirkorlikning ijtimoiy jihatdan rivojlantirishga o'z hissasini qo'shgan faylasuf olimlarning ijtimoiy-falsafiy nazariyalariga e'tibor qaratib ular qiyosiy tahlil qilingan. Bu esa, falsafaning nazariy-metodologik konsepsiyalarida tadbirkorlik faoliyatining ijtimoiy jihatlari yoritilishida muhim ahamiyat kasb etadi.*

Kalit so'zlar: *Xotin-qizlar tadbirkorligi, rivojlantirish, tadbirkorlar qatlami, xalqimizning milliy mentaliteti, gender tengligi, ayollarni qo'llab-quvvatlash, ayollar bandligi, iqtisodiy imkoniyatlar, daromadlarni oshirish, ayollar iqtisodiy mustaqilligi, kichik biznes.*

KIRISH

Mustaqillik yillarida O'zbekistonda xotin-qizlarni iqtisodiy jarayonlarga jalb etishga qaratilgan davlat siyosatining ahamiyati, kichik biznes va tadbirkorlik harakatining mamlakat iqtisodiy taraqqiyotidagi o'rni hamda ularda xotin-qizlar ishtiroki masalalariga alohida e'tibor qaratilgan.

So'nggi yillarda O'zbekistonda ayollar tadbirkorligini rivojlantirish davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biriga aylandi. Chunki jamiyatning iqtisodiy o'sishida ayollarning faol ishtiroki nafaqat oilaviy farovonlikni, balki milliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishini ham ta'minlaydi.

Ayollarni tadbirkorlikka jalb etish, ularning biznes tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash orqali yangi ish o'rinlari yaratiladi, ijtimoiy faollik ortadi va aholi daromadlari oshadi. Bu esa o'z navbatida xotin-qizlar tadbirkorlik faoliyatiga bosqichma bosqich kirib borishidan dalolat beradi.

Ayollar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash bu ayollarning o'z biznesini boshlash va rivojlantirishiga yordam beruvchi iqtisodiy, ijtimoiy va huquqiy chora-tadbirlar majmuasidir.

Bunga quyidagilar kiradi: -imtiyozli kreditlar, grantlar va subsidiyalar ajratish;
biznes yuritish ko'nikmalari o'rgatuvchi trening va seminarlar tashkil etish;
ayollar mahsulotlarini reklama va sotuvga chiqarishda ko'mak berish;

huquqiy maslahat va amaliy yordam ko'rsatish.

Ushbu chora-tadbirlar natijasida ayollar o'z salohiyatini to'liq namoyon etish, mustaqil daromad manbaiga ega bo'lish imkoniga ega bo'ladi.

Ayollar tadbirkorligi – bu ayollar tomonidan tashkil etilgan yoki ularning rahbarligidagi biznes sub'yektlaridir. Ushbu soha nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy jihatdan ham ahamiyatlidir. Chunki:

Ayollar tomonidan yaratilgan bizneslar oilaviy iqtisodiyotga barqarorlik olib kiradi;

Yangi ish o'rinlari yaratilib, bandlik darajasi oshadi;

Mahalliy xomashyo va resurslar samarali ishlatiladi;

Hududlarda ijtimoiy faollik va innovatsion fikrlash kuchayadi.

Statistik ma'lumotlarga ko'ra, O'zbekiston faol tadbirkorlarning qariyb 35 foizi ayollar tashkil etadi. Bu ko'rsatkich yil sayin ortib bormoqda, bu esa ayollarning iqtisodiy hayotdagi o'rnini tobora mustahkamlanayotganidan dalolat beradi.

Daromad olish imkoniyatlari

Ayollar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash orqali daromad topishning bir nechta yo'llari mavjud.

Konsalting va trening xizmatlari: ayollarni biznesga o'rgatish bo'yicha treninglar tashkil etish – foydali va ijtimoiy ahamiyatli faoliyatdir.

Bu orqali siz:-biznes-reja tuzish, marketing, moliya, soliq yoki grant yozish bo'yicha xizmat ko'rsatishingiz mumkin;

-tadbirkor ayollar uchun malaka oshirish dasturlari ishlab chiqib, trening to'lovlaridan daromad olasiz.

Ayollar mahsulotlarini sotish platformalari: ayollar tomonidan ishlab chiqarilgan mahsulotlarni (tikuvchilik pazandalik, qo'l mehnati, kosmetika va boshqalar) sotish uchun onlayn platforma yoki do'kon tashkil etish mumkin. Platforma orqali siz:

-har bir sotuvdan foiz olish,

-reklama joylashtirish yoki a'zolik to'lovi orqali foyda topasiz.

Grant va ijtimoiy loyihalar orqali daromad: ko'plab xalqaro tashkilotlar ayollar tadbirkorligini rivojlantirish uchun grantlar ajratadi. Siz bu loyihalarda:

-loyiha rahbari yoki maslahatchi sifatida ishlashingiz,

-yoki o'zingizning ayollar markazingizni tashkil etib, mablag'larni samarali boshqarishingiz mumkin.

Ayollar quyidagi yo'nalishlarda faoliyat yuritib, o'z daromadlarini oshirishi mumkin:

Tikuvchilik va milliy hunarmandchilik milliy liboslar, suvenirilar, gilam va kashtachilik mahsulotlarini ishlab chiqish.

Oziq-ovqat ishlab chiqarish: uy sharoitida tayyorlanadigan mahsulotlar (non, shirinlik, murabbo, tabiiy yog'lar, ziravorlar) savdosi.

Go'zallik va xizmat ko'rsatish sohasi: sartaroshlik, kosmetologiya, manikyur-pedikyur xizmatlari.

Raqamli biznes: onlayn ta'lim, blog yuritish, internet-marketing, grafik dizayn va freelancing orqali daromad topish.

Qishloq xo'jaligi yo'nalishi: issiqxonalar, asalchilik, parrandachilik, sut mahsulotlarini qayta ishlash.

Bu yo'nalishlar ayollar uchun oson kirish mumkin bo'lgan, tez rentabellik beruvchi va doimiy daromad manbai sifatida tanilgan.

AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOY VA IQTISODIY FOYDALARI

1. Ijtimoiy foyda: Ayollar ish bilan band bo'lishi natijasida oilaviy daromad ortadi, bolalar ta'limi va sog'lig'iga ko'proq e'tibor beriladi, jamiyatda ijtimoiy faollik kuchayadi.

2. Iqtisodiy foyda: Ayollar tomonidan yaratilgan kichik bizneslar mamlakat yalpi ichki mahsulotiga (YaIM) sezilarli hissa qo'shadi.

3. Barqaror rivojlanish: Ayollar biznesi ekologik toza, mahalliy resurslarga asoslangan bo'lganligi sababli iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi.

Ayollar tadbirkorligi, iqtisodiy jihatdan qaralganda, uch asosiy daromad modelini yaratadi:

1. Oilaviy biznes modeli: Ayol tadbirkor oilaviy mehnatni iqtisodiy faoliyatga aylantiradi. Masalan, tikuvchilik, qandolatchilik, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ishlab chiqish va sotish orqali oilaning daromad manbaini barqarorlashtiradi.

2. Ijtimoiy biznes modeli:

Ayollar ko'pincha ijtimoiy masalalarga yo'naltirilgan biznes turlarini tanlaydi — masalan, ekologik mahsulotlar, sog'lom turmush tarzini targ'ib qiluvchi loyihalar yoki nogiron ayollarni ish bilan ta'minlash tashabbuslari. Bu model jamiyatda iqtisodiy foyda bilan birga ijtimoiy o'zgarish ham keltiradi.

3. Innovatsion yoki raqamli model:

Ayollar startaplar, onlayn kurslar, dizayn, kontent yaratuvchilik, freelancing orqali global bozorlarga chiqmoqda. Bu turdagi tadbirkorlik moddiy foyda bilan birga ijtimoiy kapital va brend qadriyatini ham shakllantiradi.

Ayollar tadbirkorligi sohasida olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, ayollar iqtisodiyotning faol subyekti sifatida katta salohiyatga ega. Biroq, ularning daromadini oshirish, tadbirkorlikni kengaytirish va barqaror rivojlanishini ta'minlash uchun qo'shimcha mexanizmlar va aniq amaliy choralar zarur. Quyida ushbu yo'nalishda amalga oshirish mumkin bo'lgan takliflar keltiriladi:

Takliflar:

MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHNI KENGAYTIRISH

Ayollar uchun maxsus mikrokredit liniyalarini yaratish va foiz stavkalarini kamaytirish;

Garovsiz kredit yoki ishonch asosida moliyalashtirish tizimini yo'lga qo'yish;

Ayollar tomonidan tashkil etilgan kichik bizneslar uchun soliq imtiyozlari va subsidiyalar ajratish;

Tadbirkor ayollar uchun davlat-xususiy sheriklik (DXSh) asosida investitsiya fondlarini tashkil etish.

AYOLLAR TADBIRKORLIGI UCHUN BILIM VA KO'NIKMARLAR BAZASINI MUSTAHKAMLASH

Hududlarda ayollar biznes maktablari va startap inkubatorlarini tashkil etish;
Ayollarga mo'ljallangan onlayn kurslar, mentorlik dasturlari va treninglarni tizimli yo'lga qo'yish;

Raqamli iqtisodiyotda muvaffaqiyatli faoliyat yuritish uchun IT, marketing, va moliyaviy savodxonlik bo'yicha o'quv dasturlarini kengaytirish.

RAQAMLI VA INNOVATSION TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH

Ayollar uchun onlayn savdo platformalarini (marketplace) yaratish va ularni bepul ro'yxatdan o'tkazish imkoniyatini ta'minlash;

Ijtimoiy tarmoqlarda biznes yuritish, brend yaratish va reklama qilish bo'yicha raqamli konsultatsiya markazlarini tashkil etish;

Ayol startaplar uchun grant tanlovlari va innovatsion loyihalarni moliyalashtirish dasturlarini kengaytirish.

Ijtimoiy-psixologik qo'llab-quvvatlash tizimini kuchaytirish

Ayollar o'rtasida motivatsion forumlar, "Muvaffaqiyatli ayollar" anjumanlari, va psixologik qo'llab-quvvatlash dasturlarini tashkil etish;

Tadbirkorlik faoliyatida gender stereotiplarini kamaytirish maqsadida ommaviy axborot vositalarida ijobiy ayol obrazlarini targ'ib qilish;

Ayollarni oilaviy, ijtimoiy va iqtisodiy rollarni muvozanatlashtirishda yordam beruvchi konsultativ markazlarni tashkil etish.

HUDUDIY VA TARMOQ DARAJASIDA AYOLLAR IQTISODIY FAOLLIGINI RAG'BATLANTIRISH

Har bir viloyatda "Ayollar iqtisodiy klasterlari"ni tashkil etish — bunda ayollar birgalikda ishlab chiqarish, xomashyo xarid qilish va mahsulot sotishda hamkorlik qiladi;

Qishloq joylarda ayollarni qishloq xo'jaligi, xizmat ko'rsatish, turizm va hunarmandchilik sohalariga keng jalb etish;

Ayollarning ishlab chiqargan mahsulotlarini ichki va tashqi bozorlarga olib chiqish uchun eksport markazlarini tashkil etish.

MONITORING VA TAHLIL TIZIMINI JORIY ETISH

Ayollar tadbirkorligi faoliyatini baholash uchun maxsus raqamli monitoring platformasi yaratish;

Har yili "Ayollar tadbirkorligi indeksi"ni ishlab chiqish orqali ularning iqtisodiyotdagi ulushini tahlil qilib borish;

Ayollar tadbirkorligini rivojlantirish dasturlarining samaradorligini baholash indikatorlarini ishlab chiqish.

Xulosa

Ayollar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash – jamiyatning iqtisodiy rivojida, oilalar farovonligini ta'minlashda va bandlikni oshirishda muhim omildir. Ushbu yo'nalishda faoliyat yuritish nafaqat ijtimoiy foydali, balki iqtisodiy jihatdan ham daromadli soha hisoblanadi.

Eng muhimi, ayollar o'z imkoniyatiga ishonsa, davlat va jamiyat tomonidan yaratilgan sharoitlardan unumli foydalansa, ularning har biri muvaffaqiyatli tadbirkorga aylanishi mumkin.

Ularni moddiy, ma'naviy va tashkiliy jihatdan qo'llab-quvvatlash orqali mamlakatda yangi ish o'rinlari yaratiladi, oilaviy farovonlik oshadi va iqtisodiyot barqaror rivojlanadi.

Shunday ekan, ayollar tadbirkorligini rivojlantirish – bu jamiyat farovonligi va kelajak avlod uchun mustahkam poydevor yaratish demaktir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Abdukarimov I.T., Ismoilov F.A. Iqtisodiy tahlil nazariyasi. – T.: Iqtisod-Moliya, 2018. (Tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy ko'rsatkichlarini tahlil qilish uchun).
2. Alimov A.M. Ayollar tadbirkorligini rivojlantirishning iqtisodiy mexanizmlari. – T.: Fan va texnologiya, 2021.
3. Bekmurodov A.A. Iqtisodiyot nazariyasi. – T.: Fan, 2017. (Daromadlarni shakllantirish nazariyasi uchun).
4. Ergasheva G.R., Xodiyeva D.P. Kichik biznes va tadbirkorlik. – T.: Cho'lpon nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2019. (Ayol tadbirkorlar uchun amaliy qo'llanma sifatida).
5. Shumpeter Y.A. Tadbirkorlik nazariyasi. – T.: Sharq, 2003. (Tadbirkorlikning umumiy nazariy asoslari uchun).
6. Yunusov M.V., Axmedov J.U. Moliya va kredit. – T.: O'qituvchi, 2016. (Ayollar tadbirkorligini moliyalashtirish aspektlari uchun).